

Fellesseminar for Tannlegespesialistenes fellesorganisasjon,
24.–25. januar 2025, Grand Hotel, Oslo

Dette er startskuddet

– Det er ikke sikkert vi får oppleve fremtidens tannhelsetjeneste, den er for neste generasjon og de unge. Men dette er vår mulighet til å påvirke hvordan dette skal bli i fremtiden. Hvordan systemene skal utformes, hvordan finansiering og organisering skal være, kommer i neste runde, sa moderator Camilla Hansen Steinum, fagsjef i NTF.

  KRISTIN AKSNES

Private aktørers plass i velferdsstaten

Kåre Hagen, leder for Senter for velferds- og arbeidslivsforskning ved OsloMet, innledet før debatten om: «Offentlige utredninger om private aktørers plass i velferdsstaten».

– Det store spørsmålet i norsk velferdsdebatt akkurat nå er å balansere spørsmålet om hva de ønsker, nemlig at alle i dette landet skal ha tilgang til gode, trygge velferdstjenester og på den andre siden, hvordan skal vi skru private aktører inn i dette store velferdsansvaret? Så hvor er det norske samfunnet i prosessen med å rulle ut denne målsetningen når det gjelder tannhelsetjenesten? Over sju av ti på Stortinget er for en tannhelsereform. Om fellesskapet betaler mer for flere – hvem skal levere tjenesten? spurte Hagen.

En kunnskapsbasert samfunnsutvikling er et demokratisk ideal. Regjeringen foreslår, Stortinget beslutter. Men politikk utformes også på andre måter, ved lobbyvirksomhet og hestehandel mellom partene internt i regjeringen, noe som f.eks. har ført til en aldersrelatert utvidet tannhelseforsikring.

– Har den norske velferdsstaten et problem med velferdsprofitører? Det norske velferdssamfunnet fungerer godt og befolkningen får jevnt over gode tjenester. Private leverer totalt 20 prosent av tjenestene, og vi finner ingen sløsing ved profittlekkasje eller skattetilpasning, sa Hagen.

– Men det er lansert en teori, først og fremst fra partiene Rødt og SV, om at private aktører alltid vil sette inntjening foran profesjonalitet, fordi de alltid først og fremst vil motiveres av å maksimere profitt, det vil si at de er

velferdsprofitører og ikke kan stoles på. Offentlige og ideelle foretak vil derimot ikke tenke inntjening, og kan derfor alltid stoles på. Denne teorien, som egentlig kommer fra det amerikanske ytre høyre, er nå blitt en sannhet på norsk venstreside, fortsatte han.

Hagen har forsket på norsk helsevesen i en årrekke, og i hans erfaring vil alltid en lege, tannlege eller sykepleier sette faglighet og yrkesnormer først. Motivasjonen hos en tjenesteyter bestemmes av yrkesvalg og profesjonsnormer – ikke av eieformen til organisasjonen man arbeider i. Han avsluttet med å si:

– Det ville være en ulykke hvis velferdsprofitørresonnementene begynte å velte inn i organiseringen av morgendagens tannhelsetjeneste. Og det er en ulykke at vi har fått utvidelse av det offentlige ansvar gjennom politisk hestehandel, og ikke som ledd i godt begrunnede faglige utredninger.

– Dette politiske systemet skal levere tjenester til mennesker så de kan leve gode, trygge liv, og sørge for at tjenestene leveres på en slik måte at ingen blir sittende uten tjenester som alle fagfolk er enige om at de burde ha, avsluttet han.

Paneldebatt

NOUen springer ut fra Blankholmsutvalgets rapport, som sier at spørsmålet om framtidens tannhelsetjeneste må utredes videre. I tillegg har Norge skrevet under på WHO's globale strategi og handlingsplan for en universell tannhelsetjeneste. FDI er også opptatt av dette.

Paneldebatt. Fra venstre: Camilla Hansen Steinum, moderator, og Heming Olsen-Bergem, Asgeir Bårdsen, Jan Eirik Ellingsen, Geir Bjørnum Kristiansen og Kåre Hagen.

– Universell tannhelsetjeneste betyr ikke at alt skal være gratis. Alle skal ha tilgang til god oral helse i 2030, men alt skal ikke nødvendigvis være gratis, sa Steinum i sin innledning til paneldebatten.

Panelet besto av Asgeir Bårdsen, instituttleder ved Universitetet i Bergen, Jan Eirik Ellingsen, professor ved avdeling for protetikk og bittfunksjon ved Universitetet i Oslo, Heming Olsen-Bergem, President i Tannlegeforeningen, Geir Bjørnum Kristiansen, leder i Kjeveortopedisk forening og Kåre Hagen.

Tillit til faglighet

– Det er noen i befolkningen som har faglig begrunnede behov for tannhelsetjenester som de ikke får. Men – hva er det som gjør at tannhelsetjenesten fungerer godt? Jo, tillit til tannlegens faglighet. Det er denne tilliten som er gullet. Derfor er det rart at universitetene, som skaper denne fagligheten, ikke finansieres bedre enn de gjør, sa Kåre Hagen i paneldebatten.

Underfinansiering av lærestedene

Flere i panelet påpekte at lærestedene ikke er nevnt i NOUen, men dette aspektet skal tas opp nærmere i høringssvaret, sa Steinum.

– Fra 2018 til 2023 er vitenskapelig ansatte ved vårt fakultet redusert med 25 prosent på grunn av reduserte midler, fortsatte Jan Eirik Ellingsen.

– Samtidig søker vi forskningsmidler over alt, og har hatt en økning i både disputaser og publiseringer. Allikevel står

det at store deler av undervisning, kommunikasjon og forskning skal overføres til kompetansesentrene. Dette er basert på sektorprinsippet – hvert departement skal sørge for forskning under sitt departement. Det betyr at hvis du er under Helse- og omsorgsdepartementet (HOD), slik kompetansesentrene er, lever du godt, men er du under Kunnskapsdepartementet (KD) har du lite å rutte med. Og der er vi, fortsatte han.

– Verdens beste tannhelsetjeneste krever gode universiteter som leverer kvalitet. Medisinerne har fått KD og HOD til å snakke sammen, men de snakker ikke sammen for oss, sa Asgeir Bårdsen.

Å nå dem som trenger det aller mest

– Det handler om å nå dem som trenger det aller mest. Hvem er de? Det vet vi lite om. Og dette er ikke Den offentlige tannhelsetjenestens (DOT) ansvar, det er statens ansvar. Vi har utfordringer fordi DOT holder seg mye for seg selv. Hvordan kan vi få til bedre samhandling? sa Heming Olsen-Bergem.

Bedre samhandling

– Vi har en PWC-rapport om kompetansesentrene som var ganske kritisk. Men alt som har fått et minus i PWC-rapporten, er blitt til et stort pluss i NOUen, og jeg forundrer meg litt over det. Men kompetansesentrene er kommet for å bli. Kunne vi kanskje få dem mer avkoblet fra fylkeskommunene og i en organisatorisk modell tettere på universitetene? Da hadde vi fått dynamikk både i forskning og i spesialistutdanningen, avsluttet Asgeir Bårdsen.